

**Závěrečná zpráva
z Hodnocení dopadů regulace
(RIA):**

**Změnový zákon, kterým se
mění některé zákony
v souvislosti s přijetím zákona
o sociálním bydlení a o
příspěvku na bydlení**

SHRUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje	
Název návrhu: Změnový zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení (dále jen zákon o sociálním bydlení)	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo práce a sociálních věcí Mgr. Linda Sokačová Mgr. Jan Šmída	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozveďte: Novela zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi: 1. 1. 2018
Implementace práva EU: Ne	
2. Cíl návrhu zákona	
<p>Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu a změna zákona o zajištění majetku a věci v trestním řízení</p> <p>Je potřeba zrušit příspěvek na bydlení v systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení v systému pomoci v hmotné nouzi, jelikož vznikne nový příspěvek na bydlení v rámci zákona o sociálním bydlení, který v sobě bude obsahovat principy obou zmiňovaných dávek. Zároveň se nabízí prostor pro větší provázání systému pomoci v hmotné nouzi a vznikajícího systému sociálního bydlení tak, aby byly jednotlivé systémy transparentnější a méně administrativně náročné jak pro své klienty, tak pro dotčené správní orgány.</p> <p>Změna zákona o pobytu cizinců na území České republiky</p> <p>Změna vzniká v souvislosti s novou legislativní úpravou příspěvku na bydlení a vznikem zákona o sociálním bydlení.</p>	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ne	
Zruší se příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi, aby mohl vzniknout nový příspěvek na bydlení v rámci zákona o sociálním bydlení, který v sobě bude zahrnovat principy obou zmiňovaných dávek a bude v souladu s celým systémem sociálního bydlení, což umožní jeho efektivní fungování. Zároveň se ujednotí některá opatření systému pomoci v hmotné nouzi se systémem sociálního bydlení z důvodu ulehčení jejich administrace. Náklady se	

v souvislosti s přijetím změnového zákona nepředpokládají.
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ne
<i>Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na konkurenceschopnost ČR.</i>
3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ne
<i>Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na podnikatelské prostředí v ČR.</i>
3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ano
Ruší se diskutabilní kompetence obce v samostatné působnosti udělit souhlas vždy, když má být doplatek na bydlení poskytnut do ubytovacího zařízení podle zákona č. 111/2006 Sb., v katastrálním území dané obce.
3.5 Sociální dopady: Ano
Většina příjemců získá po zrušení stávajících dávek na bydlení nárok na nový příspěvek na bydlení. Nový příspěvek na bydlení budou moci pobírat i osoby mimo systém sociálního bydlení. Osoby v nevyhovujícím bydlení budou současně motivovány k nalezení vhodného bydlení. Zároveň se postupně bude tvořit transparentní systém sociálního bydlení s efektivními nástroji integrace (volnými byty, sociální prací), který bude propojen s novým příspěvkem na bydlení a dávkami pomoci v hmotné nouzi. Nový příspěvek na bydlení tak bude moci začít být poskytován pouze do vhodných prostor k bydlení na volném trhu a do bytů v rámci systému sociálního bydlení, čímž se zamezí nekalým praktikám obchodu s chudobou při pronajímání nevyhovujících prostor k bydlení příjemcům sociálních dávek (zejména rodinám s dětmi, seniorům). O nárok na dávky na bydlení přijdou v souvislosti s navrhovanou úpravou pouze osoby disponující dostatečným majetkem a příjmy, které mohou použít na úhradu nákladů na bydlení.
3.6 Dopady na spotřebitele: Ne
Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na spotřebitele, neboť se jich specificky nedotýká.
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne
Navrhovaná úprava nebude mít dopady na životní prostředí, neboť se této oblasti nijak nedotýká.
3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne
Navrhovaná právní úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zároveň navrhovaná právní úprava nebude mít dopad ve vztahu k rovnosti mužů a žen.
3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne
Navrhovaná úprava nemá dopad na výkon státní statistické služby, neboť se této oblasti nedotýká.

3.10 Korupční rizika: Ne

V navrhované právní úpravě nebyla shledána žádná rizika, která by mohla vést ke korupčnímu jednání. Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a nebude vytvářet jejich možnosti, protože žádné ustanovení se nevztahuje k nakládání s majetkem, či zadávání veřejných zakázek.

3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné dopady na bezpečnost nebo obranu státu, neboť se této oblasti nedotýká.

Obsah

1	Důvod předložení a cíle	7
1.1	Název	7
1.2	Definice problému	7
1.2.1	Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.	8
1.3	Popis existujícího právního stavu v dané oblasti.....	9
1.3.1	Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.	9
1.4	Identifikace dotčených subjektů	11
1.4.1	Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi	11
1.5	Popis cílového stavu	11
1.5.1	Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení	11
1.6	Zhodnocení rizika	12
2	Návrh variant řešení.....	14
2.1	Varianta 0 – současný stav	14
2.2	Varianta I.	14
3	Vyhodnocení nákladů a přínosů	15
3.1	Identifikace nákladů a přínosů	15
3.1.1	Náklady.....	15
3.1.1.1	Varianta 0	15
3.1.1.2	Varianta 1	15
3.1.2	Přínosy.....	15
3.1.2.1	Varianta 0	15
3.1.2.2	Varianta 1	15
3.2	Vyhodnocení nákladů a přínosů variant.....	16
4	Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení.....	17
4.1	Dopady na životní prostředí	17
4.2	Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a rovnosti žen a mužů	17

4.3	Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů	17
4.4	Zhodnocení dopadu navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí České republiky	17
4.5	Zhodnocení sociálních dopadů, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména dopady na rodiny a osoby v bytové nouzi, osoby diskriminované na trhu s bydlením, osoby se zdravotním hendikepem atp.	18
4.6	Ostatní dopady	18
5	Implementace doporučené varianty a vynucování	19
6	Způsob promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu	19
7	Přezkum účinnosti regulace	19
8	Konzultace a zdroje dat	19
9	Kontakt na zpracovatele RIA	20

1 Důvod předložení a cíle

1.1 Název

Změnový zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení (dále jen zákon o sociálním bydlení).

1.2 Definice problému

Změnový zákon upravuje zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálním bydlení. Konkrétně se jedná o změnu těchto zákonů:

1) Změna zákona o státní sociální podpoře

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění zákona č. 137/1996 Sb., zákona č. 132/1997 Sb., zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 158/1998 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 125/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 438/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 315/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 124/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 204/2005 Sb., zákona č. 218/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 552/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 414/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 346/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 48/2013 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 253/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 377/2015 Sb. a zákona č. /2016 Sb.

3) Změna zákona o životním a existenčním minimu

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 85/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb. a zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb. a zákona č. 377/2015 Sb.

4) Změna zákona o pomoci v hmotné nouzi

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 141/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. /2016 Sb. a zákona č. /2016 Sb.

5) Změna občanského soudního řádu a změna zákona o zajištění majetku

V § 317 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 112/2006 Sb. a zákona č. 401/2012 Sb., se slova „z dávek státní sociální podpory“ zrušují.

6) Změna zákona o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení

V § 3 odst. 2 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 112/2006 Sb. a zákona č. 86/2015 Sb., se slova „a z dávek státní sociální podpory“ nahrazují čárkou.

7) Změna zákona o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 559/2004 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 230/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 47/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 278/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 222/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 103/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 312/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb. a zákona č. 204/2015 Sb.

1.2.1 Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení.

Je potřeba zrušit příspěvek na bydlení v systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení v systému pomoci v hmotné nouzi, jelikož vznikne nový příspěvek na bydlení v systému sociálního bydlení, který v sobě bude obsahovat principy obou současných dávek na bydlení. Zároveň se nabízí prostor pro větší provázání systému pomoci v hmotné nouzi a vznikajícího systému sociálního

bydlení, aby byly jednotlivé systémy transparentnější a méně administrativně náročné jak pro své klienty, tak pro dotčené správní orgány. Dále je nutné upravit další zákony v souvislosti se sloučením dávek na bydlení do příspěvku na bydlení, který je ošetřen v zákoně o sociálním bydlení. Tato úprava ve střednědobém horizontu povede nejen ke zjednodušení systému, ale rovněž v úspoře ve výdajích na adresnou podporu bydlení.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

1.3.1 Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.

Podpora bydlení v České republice, kterou stát přispívá nízkopříjmovým skupinám osob k úhradě nákladů spojených s bydlením, je řešena v rámci nepojistných dávkových systémů. Pomoc je prováděna prostřednictvím opakujících se sociálních dávek. Základní, obecnou a nejvíce využívanou dávkou je **příspěvek na bydlení** ze systému státní sociální podpory. Další více individuálně specifickou dávkou představuje **doplatek na bydlení**. Obě dávky administrativně řeší a vyplácí tentýž státní orgán - Úřad práce České republiky. Každá dávka reaguje na jinou situaci, má stanoveny vlastní podmínky nároku, při rozhodování se posuzují a dokládají odlišné skutečnosti a za jiná časová období.

Příspěvek na bydlení je dávkou státní sociální podpory poskytovanou podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 117/1995 Sb.“), kterou stát přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Na příspěvek na bydlení má nárok vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě přihlášen k trvalému pobytu, jestliže 30 % rozhodných příjmů rodiny (v Praze 35 % rozhodných příjmů rodiny) nestačí na pokrytí nákladů na bydlení. Zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) rozhodného příjmu rodiny nesmí být vyšší než částka normativních nákladů na bydlení daná zákonem č. 117/1995 Sb., kterou ovlivňuje počet osob v rodině a umístění daného bytu, resp. velikost obce, v níž se daný byt nachází. Poskytování příspěvku na bydlení podléhá testování příjmů rodiny a nákladů na bydlení za předchozí kalendářní čtvrtletí. Náklady na bydlení tvoří u nájemních bytů nájemné a náklady za plnění poskytované v souvislosti s užíváním bytu, u družstevních bytů a bytů vlastníků srovnatelné náklady (vyčíslené v zákoně) a u všech typů bytů náklady za plyn, elektřinu, vodné a stočné, odpady, vytápění a náklady na pevná paliva. Pro nárok a výši příspěvku na bydlení se berou v úvahu průměrné náklady zaplacené za předchozí kalendářní čtvrtletí. Výše příspěvku na bydlení tak činí rozdíl mezi příslušnými normativními náklady a 30 % (v Praze 35 %) příjmu rodiny. Jsou-li skutečně zjištěné náklady na bydlení nižší než normativní náklady na bydlení, náleží příspěvek na bydlení do výše skutečných nákladů na bydlení.

Doplatek na bydlení je dávkou pomoci v hmotné nouzi, poskytovanou podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 111/2006 Sb.“). Tato dávka řeší nedostatek příjmu k uhrazení nákladů na bydlení v případech, kde nestačí vlastní příjmy osoby či rodiny včetně příspěvku na bydlení. Na doplatek na bydlení má v současné době nárok vlastník bytu, který jej užívá, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu, a který má nárok na příspěvek na živobytí. Zároveň musí žadatel splňovat podmínku, že příjem rodiny je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení

nižší než částka živobytí této rodiny. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí (zpravidla částka životního minima). U této dávky se vedle příjmu, odůvodněných nákladů na bydlení a počtu osob testuje i majetek a sociální poměry dané osoby či rodiny, zkoumá se fakticita soužití společně posuzovaných osob.

Vzhledem k tomu, že dávkový systém pomoci v hmotné nouzi je zaměřen na řešení individuálních situací, je umožněno, aby podmínky, které jsou v zákoně č. 111/2006 Sb. stanoveny v obecnější formě, byly v jednotlivých výjimečných případech, kdy je to skutečně odůvodněné, změkčeny. Jedná se například o situaci, kdy žadatel nemá nárok na příspěvek na živobytí, nicméně jde o rodinu s nižším příjmem, který nepřesáhne 1,3 násobek částky živobytí. Toto opatření umožňuje pobírat doplatek na bydlení zejména seniorům, jejichž výše důchodu je těsně nad hranicí částky živobytí. Další výjimka je stanovena i pro předepsanou formu bydlení. Zákon č. 111/2006 Sb. umožňuje orgánu pomoci v hmotné nouzi poskytnout doplatek na bydlení po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení vlastníkoví stavby pro individuální či rodinnou rekreaci a v případech hodných zvláštního zřetele rozhodnout o přiznání doplatku na bydlení do části bytu, po splnění hygienických podmínek do ubytovacího zařízení a po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení do jiného než obytného prostoru. Jako případ hodný zvláštního zřetele se vždy považuje ubytování v pobytových sociálních službách (např. azylový dům, domov pro seniory, chráněné bydlení), protože tato forma bydlení poskytuje svým klientům kromě přístřeší i navazující služby, které pozitivně působí na jejich nepříznivou sociální situaci.

V obou dávkách na bydlení se zohledňuje přiměřenost bydlení vzhledem k počtu osob, které v bytě společně bydlí. Přiměřené velikosti bytů pro patřičný počet osob v nich trvale bydlících byly stanoveny pro účely normativních nákladů na bydlení podle poslední platné technické normy ČSN 73 4301 Obytné budovy, která tyto údaje stanovovala. Jsou to 38 m² pro jednu osobu, 52 m² pro dvě osoby, 68 m² pro tři osoby a 82 m² pro čtyři a více osob. Opakující se sociální dávky by měly rodině či jednotlivci přispět na úhradu nákladů na toto přiměřené bydlení a zajistit finanční zůstatek na výdaje na potraviny a další základní osobní potřeby dotčených osob.

Zákon o životním a existenčním minimu č. 110/ 2006 Sb. stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Životní minimum ani existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení (poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení stanoví zvláštní právní předpisy).

Příspěvek na živobytí je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi poskytovanou podle zákona č. 111/2006 Sb., která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu. Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Pro stanovení živobytí rodiny se jednotlivé částky živobytí osob sčítají. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

1.4.1 Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi

Dotčenými subjekty jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Úřad práce ČR
- Pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Žadatelé a příjemci příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a příspěvku na bydlení

Tabulka 2 - Kompetence subjektů v sociální podpoře

Kompetence subjektů	
Subjekt	Popis činností
Ministerstvo práce a sociálních věcí	Vykonává činnosti ústředního orgánu a rozhoduje ve II. stupni řízení o příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí. Zajišťuje aplikační programy nepojistných sociálních dávek.
Úřad práce ČR	Rozhoduje v I. stupni řízení o příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí.
Pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností	Sociální pracovníci obcí zajišťují výkon sociální práce s osobami v hmotné nouzi.
Žadatelé a příjemci příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a příspěvku na bydlení	Žádají a pobírají příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení a příspěvek na živobytí a dokládají rozhodné skutečnosti k těmto dávkám.

1.5 Popis cílového stavu

1.5.1 Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o pomoci v hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení

Vznikne jedna sociální dávka určená na úhradu nákladů na bydlení - příspěvek na bydlení, která bude součástí nově vzniklého zákona o sociálním bydlení. Je proto nezbytné upravit další právní předpisy,

kteřé vymezují dvě současné dávky na úhradu nákladů na bydlení příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení. Za tímto účelem bude zrušen doplatek na bydlení v zákoně č. 111/2006 Sb. a příspěvek na bydlení v zákoně č. 117/1995 Sb. Principy obou dávek bude obsahovat nově vzniklý příspěvek na bydlení.

Je také potřeba aktualizovat systém pomoci v hmotné nouzi a více ho propojit se systémem sociálního bydlení. Tím je myšleno zejména zjednodušení administrativy a řízení ve smyslu ujednání některých rozhodných skutečností a jejich dokládání. Bude platit základní premisa – jedno doložení rozhodné skutečnosti pro oba systémy. Klient, který poprvé doloží společnou rozhodnou skutečnost pro nárok na příspěvek na živobytí, ji nebude muset znovu dokládat při žádosti o příspěvek na bydlení a naopak. Na základě výše uvedeného dojde i k drobným parametrickým úpravám opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi příspěvku na živobytí v zákoně č. 111/2006 Sb. Bude stanoven stejný okruh společně posuzovaných osob pro výpočet nároku a výše jak pro příspěvek na živobytí, tak pro nově vzniklý příspěvek na bydlení.

Bude také upraven zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb. ve smyslu zápočtu daňového bonusu jako započitatelného příjmu pro nepojistné sociální dávky a příspěvek na bydlení ze systému sociálního bydlení. Jedná se o nastavení stejných podmínek započítávání příjmů oproti osobám, kterým se zvýhodňuje v rámci daní příjem každý měsíc a toto zvýhodnění se jim započítává do příjmů.

Dále je nutné upravit další zákony v souvislosti se sloučením dávek na bydlení do příspěvku na bydlení, který je ošetřen v zákoně o sociálním bydlení.

1.6 Zhodnocení rizika

Při zpracování návrhu byla identifikována tato rizika:

A. Korupční rizika

V navrhované právní úpravě nebyla shledána žádná rizika, která by mohla vést ke korupčnímu jednání. Navrhovaná úprava nemá dopad do oblasti korupčních rizik a nebude vytvářet jejich možnosti, protože žádné ustanovení se nevztahuje k nakládání s majetkem, zadávání veřejných zakázek.

B. Duplicitní vyplácení dávek určených na úhradu nákladů na bydlení

Pokud by nedošlo k přijetí předložené úpravy, současné dávky na bydlení - příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení - se budou poskytovat bez vazby na vznikající zákon o sociálním bydlení, ve kterém se počítá s nově vzniklým příspěvkem na bydlení. **Nová podoba příspěvku obsahuje principy obou současných dávek, tudíž by zachování současné podoby dávek bylo nesmyslné, neefektivní, ne hospodárné a proti záměru zákonodárce.**

C. Nepřijetí předložených úprav v navrhovaném rozsahu

Přijetí pouze dílčích úprav by nemuselo vést k naplnění vytyčených cílů. Z hlediska předkládaného řešení jsou zohledněny všechny oblasti vznikajícího zákona o sociálním bydlení, které nejsou v dosavadní právní úpravě dostatečně uchopeny tak, aby byla bez pochyb garantována práva a povinnosti všech zúčastněných subjektů a tudíž předkládané řešení odstraňuje rizika aplikace současné právní úpravy.

2 Návrh variant řešení

2.1 Varianta 0 – současný stav

Nulová varianta předpokládá, že se nezmění současný stav. Ponechání současného stavu je nežádoucím aspektem samo o sobě, neboť nedojde k provázání požadovaných změn souvisejících se vznikem nové právní normy, zákona o sociálním bydlení.

Ponechání současného stavu by bylo nesmyslné, nesystémové, ne hospodárné a proti záměru zákonodárce. Nezrušení příspěvku na bydlení v systému státní sociální podpory a doplatku na bydlení v systému pomoci v hmotné nouzi by znamenalo duplicitní podporu osob. V rámci zákona o sociálním bydlení tedy vznikne nový příspěvek na bydlení, který v sobě obsahuje principy obou současných dávek na bydlení. Předešlo by se paradoxní situaci, kdy by žadateli mohlo být přiznáno více sociálních dávek k naprosto identickému účelu. Nebyly by zároveň realizovány úpravy systému pomoci v hmotné nouzi k ujednocení a zjednodušení administrace dávek v jednotlivých systémech, což by nezměnilo současný trend soustavného nárůstu veřejných výdajů na dávkovou podporu v bydlení, náklady by se tak mohly vyšplhat až na 26 mld. Kč ročně.

2.2 Varianta I.

Změna zákona o státní sociální podpoře, Změna zákona o existenčním minimu a změna zákona o hmotné nouzi, občanského soudního řádu, zákona o pobytu cizinců a území České republiky a zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.

Vznikne jedna sociální dávka určená na úhradu nákladů na bydlení - příspěvek na bydlení, která bude součástí nově vzniklého zákona o sociálním bydlení. Je proto nezbytné upravit další právní předpisy, které vymezují dvě současné dávky na úhradu nákladů na bydlení - příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení. Za tímto účelem bude zrušen doplatek na bydlení v zákoně č. 111/2006 Sb. a příspěvek na bydlení v zákoně č. 117/1995 Sb. Principy obou dávek bude obsahovat nově vzniklý příspěvek na bydlení.

Je taktéž potřeba aktualizovat systém pomoci v hmotné nouzi a více ho propojit se systémem sociálního bydlení. Tím je myšleno zejména zjednodušení administrativy a řízení ve smyslu ujednocení některých rozhodných skutečností a jejich dokládání. Bude platit základní premisa – jedno doložení rozhodné skutečnosti pro oba systémy. Klient, který poprvé doloží společnou rozhodnou skutečnost pro nárok na příspěvek na živobytí, ji nebude muset znovu dokládat při žádosti o příspěvek na bydlení a naopak. Na základě výše uvedeného dojde i k drobným parametrickým úpravám opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi - příspěvku na živobytí v zákoně č. 111/2006 Sb. Bude stanoven stejný okruh společně posuzovaných osob pro výpočet nároku a výše jak pro příspěvek na živobytí, tak pro nově vzniklý příspěvek na bydlení.

Bude také upraven zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb. ve smyslu zápočtu daňového bonusu jako započítatelného příjmu pro nepojistné sociální dávky a příspěvek na bydlení ze systému sociálního bydlení. Jedná se o nastavení stejných podmínek započítávání příjmů oproti osobám, kterým se zvýhodňuje v rámci daní příjmem každý měsíc a toto zvýhodnění se jim započítává do příjmů.

3 Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

3.1.1 Náklady

3.1.1.1 Varianta 0

Nepřijetím změnového zákona by byly zachovány současné dávky na úhradu nákladů na bydlení příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení a zároveň by vznikl nový příspěvek na bydlení v rámci zákona o sociálním bydlení. Realizace této varianty by byla nesmyslná, nesystémová, ne hospodárná a naprosto proti záměru zákonodárce. Ve své podstatě by umožnila přiznání několika sociálních dávek jedné osobě k naprosto identickému účelu, jelikož nová koncepce příspěvku na bydlení v zákoně o sociálním bydlení nepočítá se zachováním stávajících dávek na bydlení.

U této varianty lze důvodně předpokládat zachování vývoje nákladů na obě dávky poskytované do oblasti bydlení, tzn. mírný meziroční nárůst finančních nákladů, plus navíc obdobné náklady na nově vzniklý příspěvek na bydlení ze systému sociálního bydlení. Celkové náklady státu na dávky v oblasti bydlení se pohybují okolo 13 miliard Kč ročně, v případě realizace této varianty by se tak náklady státu vyšplhaly až na dvojnásobek, tj. 26 miliard ročně.

3.1.1.2 Varianta 1

Zruší se příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi, aby mohl vzniknout nový příspěvek na bydlení v rámci systému sociálního bydlení, který v sobě bude zahrnovat principy obou současných dávek na bydlení a bude v souladu s celým systémem sociálního bydlení, což umožní jeho efektivní a hospodárné fungování. Zároveň se ujednotí některá opatření systému pomoci v hmotné nouzi se systémem sociálního bydlení z důvodu ulehčení jejich administrace. **Zvýšené náklady se v souvislosti s přijetím změnového zákona nepředpokládají.**

3.1.2 Přínosy

3.1.2.1 Varianta 0

Nepřijetím změnového zákona by byly zachovány současné dávky na úhradu nákladů na bydlení, příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení, a zároveň by vznikl nový příspěvek na bydlení v rámci zákona o sociálním bydlení. **Realizace této varianty by byla nelogická, nesystémová, ne hospodárná a naprosto proti záměru zákonodárce a ve své podstatě by umožnila přiznání několika sociálních dávek jedné osobě k naprosto identickému účelu. Přínosy této varianty jsou proto nulové.**

3.1.2.2 Varianta 1

Realizací Varianty 1 se zajistí realizace pozitivních změn v systému sociálních dávek.

Zruší se příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory a doplatek na bydlení ze systému pomoci v hmotné nouzi, aby mohl vzniknout nový příspěvek na bydlení v rámci zákona o sociálním

bydlení, který v sobě bude zahrnovat principy obou současných dávek na bydlení a bude v souladu s celým systémem sociálního bydlení, což umožní jeho efektivní fungování. Zároveň se ujednotí některá opatření systému pomoci v hmotné nouzi se systémem sociálního bydlení z důvodu **ulehčení jejich administrace. Vznikne tak transparentní systém** sociálního bydlení s efektivními nástroji integrace, který bude propojen se systémem pomoci v hmotné nouzi. Dále budou upraveny další zákony v souvislosti se sloučením dávek na bydlení do příspěvku na bydlení, který je ošetřen v zákoně o sociálním bydlení.

A. Podpora řešení situace osob bez domova a ohrožených ztrátou bydlení

Zákon o sociálním bydlení a změnový zákon přináší sjednocení a definici termínu sociální bydlení, stanoví oprávněné skupiny, správce a poskytovatele systému sociálního bydlení. Rovněž definuje zdroje pro financování celého systému.

3.2 Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Po zvážení všech nákladů a přínosů se jeví jako vhodnější přijmout novou právní úpravu (varianta 1), která je systémovým prvkem nového pojetí sociálního bydlení v České republice. Z hlediska sociálních dávek je z výše uvedených důvodů varianta 0 nesmyslná.

4 Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Navrhovány jsou Varianty 0 a 1, kdy nulová varianta nereaguje na vznik nového systému sociálního bydlení a provázanost se systémem sociálních dávek. Předkladatel jednoznačně preferuje variantu 1.

Varianty	Náklady		Dopady						výsledek	součet výsledků	pořadí variant
			podnikatelské prostředí	sociální dopady	životní prostředí	zákaz diskriminace	ochrana soukromí	ostatní			
Varianta 0	N	0	0	-	0	0	0	0	-	0	2.
	P	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Varianta 1	N	+++	0	0	0	0	0	0	0	+++	1.
	P	0	0	+++	0	0	0	0	0		

4.1 Dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné přímé dopady na životní prostředí.

4.2 Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a rovnosti žen a mužů

Navrhovaná úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace. Rovněž není v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Navrhovaná úprava neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci.

4.3 Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Z navrhované právní úpravy neplynou nepříznivé důsledky pro ochranu soukromí a osobních údajů. Oprávnění subjektu údajů podle zákona o ochraně osobních údajů nebudou dotčena.

4.4 Zhodnocení dopadu navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí České republiky

Bez dopadu.

4.5 Zhodnocení sociálních dopadů, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména dopady na rodiny a osoby v bytové nouzi, osoby diskriminované na trhu s bydlením, osoby se zdravotním hendikepem atp.

Většina příjemců získá po zrušení stávajících dávek na bydlení nárok na nový příspěvek na bydlení. Nový příspěvek na bydlení budou moci pobírat i osoby mimo systém sociálního bydlení. Osoby v nevyhovujícím bydlení budou současně motivovány k nalezení vhodného bydlení. Zároveň se postupně bude tvořit transparentní systém sociálního bydlení s efektivními nástroji integrace (volnými byty, sociální prací), který bude propojen s novým příspěvkem na bydlení a dávkami pomoci v hmotné nouzi. Nový příspěvek na bydlení tak bude moci začít být poskytován pouze do vhodných prostor k bydlení na volném trhu a do bytů v rámci systému sociálního bydlení, čímž se zamezí nekalým praktikám obchodu s chudobou při pronajímání nevyhovujících prostor k bydlení příjemcům sociálních dávek (zejména rodinám s dětmi, seniorům). O nárok na dávky na bydlení přijdou v souvislosti s navrhovanou úpravou pouze osoby disponující dostatečným majetkem a příjmy, které mohou využít na úhradu nákladů na bydlení.

4.6 Ostatní dopady

A. Na mezinárodní konkurenceschopnost ČR

Navrhovaná úprava nebude mít dopad na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky a je v souladu s nařízeními Evropské unie o službách veřejného hospodářského zájmu.

B. Na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava nemá negativní dopad na činnost územních samosprávných celků.

Ruší se problematická kompetence obce v samostatné působnosti udělit souhlas vždy, když má být doplatek na bydlení poskytnut do ubytovacího zařízení podle zákona č. 111/2006 Sb., v katastrálním území dané obce.

C. Dopady na spotřebitele

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na spotřebitele.

D. Dopady na výkon státní statistické služby

Bez dopadu.

E. Korupční rizika

Nebyla identifikována žádná korupční rizika.

F. Dopady na bezpečnost a obranu státu

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné zásadní dopady na bezpečnost a obranu státu.

5 Implementace doporučené varianty a vynucování

Za implementaci a vynucování nové úpravy bude odpovědné v oblasti sociálních dávek Ministerstvo práce a sociálních věcí v koncepční oblasti a Úřad práce ČR při výplatě a sociálního šetření nové sociální dávky na bydlení.

6 Způsob promítnutí navrhovaného věcného řešení do právního řádu

V souvislosti se změnou v oblasti sociálních dávek nebudou měněny žádné další zákony.

7 Přezkum účinnosti regulace

Navržené změny byly konzultovány s naznačenými dotčenými subjekty v rámci rozsáhlé konzultace vzniku Koncepce sociálního bydlení ČR 2015 – 2025, která byla vládou schválena usnesením č. 810 12. října 2015, a při vzniku zákona o sociálním bydlení. Tyto subjekty konstatovaly smysluplnost uvedené regulace.

Průzkum účinnosti regulace bude prováděn v rámci dílčích analýz systémových projektů Ministerstva práce a sociálních věcí. Přezkum regulace bude proveden nejpozději po 3 letech po nabytí účinnosti dotčených ustanovení zákona o sociálním bydlení.

8 Konzultace a zdroje dat

Konzultace podkladů v rámci přípravy zákona o sociálním bydlení proběhly v maximálním možném objemu, a to především s ohledem na rozsah problematiky řešení sociální situace v oblasti bydlení a s ohledem na dopad připravovaného zákona vůči všem dotčeným subjektům.

Ke vzniku zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení byly využívány především konzultace s dotčenými subjekty z oblasti veřejné správy, neziskových organizací, poskytovatelů relevantních sociálních služeb, lidmi bez domova nebo subjekty, které sdružují tyto subjekty. V průběhu přípravy paragrafovaného znění zákona proběhly desítky konzultací a jednání se spolugestory (ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, Ministerstvo pro místní rozvoj), dalšími dotčenými resorty (Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo financí, Ministerstvo vnitra), subjekty sdružujícími obce a kraje (Asociace krajů, Svaz měst a obcí ČR, Sdružení místních samospráv ČR), Českým statistickým úřadem a Platformou pro sociální bydlení (sdružení NNO v oblasti sociálního bydlení), Armádou spásy, organizací Naděje či Sdružením azylových domů.

Pro přípravu zákona byla také extenzivně využívána Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025, která byla vládou schválena 12. října 2015 usnesením č. 810. Na přípravě koncepčního řešení sociálního bydlení se podíleli zejména pracovníci Ministerstva práce a sociálních věcí, Úřadu vlády a Ministerstva pro místní rozvoj, ale i externí odborníci např. z Platformy pro sociální bydlení a další.

9 Kontakt na zpracovatele RIA

Ministerstvo práce a sociálních věcí:

Mgr. Linda Sokačová

Odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení

Tel.: +420 221 923 640

Email: linda.sokacova@mpsv.cz

Mgr. Jan Šmída

Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek

tel.: +420 221 922 312

Email: jan.smida@mpsv.cz

Mgr. et Mgr. Magdalena Opletalová

Odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení

Tel.: +420 221 923 062

Email: magdalena.opletalova@mpsv.cz

ZDROJE:

(2015). *Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností*. Průzkum pro Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha.